

ДИРЕКТИВИ

ДИРЕКТИВА 2008/52/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 21 май 2008 година

относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 61, буква в) и член 67, параграф 5, второ тире от него,

като взеха предвид предложението на Комисията,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽¹⁾,

в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора ⁽²⁾,

като имат предвид, че:

(1) Общността си е поставила за цел да поддържа и развива пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се гарантира свободното движение на хора. За тази цел Общността трябва да приеме, наред с други, и мерки в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси, които са необходими за правилното функциониране на вътрешния пазар.

(2) Достъпът до правосъдие е основен принцип и с оглед улесняването на по-добрия достъп до правосъдие на заседанието си в Тампере на 15 и 16 октомври 1999 г. Европейският съвет призова държавите-членки да създадат алтернативни, извънсъдебни процедури.

(3) През май 2000 г., Съветът прие заключенията относно алтернативните методи за разрешаване на спорове, предвидени в гражданското и търговското право, като заяви, че установяването на основни принципи в тази област е важна стъпка към правилното развитие и действие на извънсъдебните процедури за разрешаване на спорове по гражданскоправни и търговскоправни въпроси с цел опростяване и подобряване на достъпа до правосъдие.

(4) През април 2002 г., Комисията представи Зелена книга за алтернативните методи за разрешаване на спорове по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, като направи преглед на съществуващото положение в областта на алтернативните методи за разрешаване на спорове в Европейския съюз и постави началото на широки консултации с държавите-членки и заинтересованите страни по възможни мерки за насърчаване използването на медиация.

(5) Целта да се осигури по-добър достъп до правосъдие като част от политиката на Европейския съюз за създаване на пространство на свобода, сигурност и правосъдие следва да включва достъп както до съдебни, така и до извънсъдебни методи за разрешаване на спорове. Настоящата директива следва да допринася за правилното функциониране на вътрешния пазар, по-специално по отношение на предлагането на услуги по медиация.

(6) Медиацията може да предостави икономично и бързо извънсъдебно разрешаване на спорове по гражданскоправни и търговскоправни въпроси посредством процедури, пригодени за нуждите на страните. Съществува по-голяма вероятност споразуменията, постигнати в резултат на медиация, да бъдат доброволно спазвани, както и да спомогнат за запазването на приятелска и трайна връзка между страните. Тези ползи са още по-видими в ситуации, включващи презгранични елементи.

(7) За да се насърчи още повече използването на медиация и да се осигури предвидима правна рамка за страните, които използват медиацията, е необходимо да се въведе рамково законодателство, което в частност да уреди ключови аспекти на гражданския процес.

(8) Разпоредбите на настоящата директива следва да се прилагат единствено при медиация по презгранични спорове, но никоя от тях не следва да възпрепятства държавите-членки да прилагат тези разпоредби и при вътрешни процедури по медиация.

(9) Настоящата директива не следва да възпрепятства по никакъв начин използването на съвременни комуникационни технологии в процедурата по медиация.

⁽¹⁾ ОВ С 286, 17.11.2005 г., стр. 1.

⁽²⁾ Становище на Европейския парламент от 29 март 2007 г. (ОВ С 27 Е, 31.1.2008 г., стр. 129) и Обща позиция на Съвета от 28 февруари 2008 г. (все още не публикувана в Официален вестник) и позиция на Европейския парламент от 23 април 2008 г. (все още не публикувана в Официален вестник).

- (10) Настоящата директива следва да се прилага към процедури, в които две или повече страни по презграничен спор се опитват сами, на доброволни начала, да постигнат приятелско споразумение за разрешаване на техния спор с помощта на медиатор. Тя следва да се прилага към гражданскоправни и търговскоправни въпроси. Въпреки това директивата не следва да се прилага за права и задължения, по отношение на които страните не могат да вземат сами решения съгласно съответното приложимо право. Подобни права и задължения се срещат особено често в семейното и трудовото право.
- (11) Настоящата директива не следва да се прилага към предоговорни преговори, нито при процедури със съдебен характер като определени процедури за съдебно помирение, процедури по потребителски жалби, арбитраж и експертни решения, нито при процедури, в които лица или органи дават официална препоръка за разрешаването на спора, независимо дали препоръката е със задължителен или незадължителен характер.
- (12) Настоящата директива следва да се прилага в случаи, когато съдът насочва страните към медиация или националното законодателство предвижда медиация. Освен това, доколкото един съдия може да действа като медиатор съгласно националното законодателство, настоящата директива следва да се прилага при медиация, осъществявана от съдия, който не участва в съдебно производство, свързано със спорния въпрос или въпроси. Настоящата директива обаче не следва да се прилага при опити от страна на сезирания съд или съдия да разреши спор в рамките на съдебно производство, отнасящо се до въпросния спор, или в случаите, когато сезираният съд или съдия иска съдействие или съвет от компетентно лице.
- (13) Медиацията, предвидена в настоящата директива, следва да е доброволна процедура, в смисъл че страните сами отговарят за процедурата и могат да я организират както пожелаят и да я прекратят по всяко време. Въпреки това съгласно националното право следва да е възможно съдилищата да определят срокове за процедурата по медиация. Освен това съдилищата следва да могат да насочат вниманието на страните към възможността за медиация винаги когато е уместно.
- (14) Някоя разпоредба на настоящата директива не следва да засяга национално законодателство, съгласно което използването на медиация е задължително или подлежи на стимули или санкции, при условие че подобно законодателство не възпрепятства страните да упражняват правото си на достъп до съдебната система. Нищо в настоящата директива не следва да засяга съществуващите саморегулиращи се системи за медиация, доколкото те засягат аспекти, които не са обхванати от директивата.
- (15) С цел осигуряване на правна сигурност настоящата директива следва да посочва коя дата следва да се взема предвид при определяне дали спорът, който страните се опитват да разрешат чрез медиация, е презграничен. При липса на писмено споразумение, в което се определя конкретна дата, следва да се счита, че страните се съгласяват да използват медиация в момента на предприемане на конкретно действие за започване на процедурата по медиация.
- (16) За да се осигури необходимото взаимно доверие по отношение на поверителността, последиците за давностните срокове, признаването и изпълнението на постигнати в резултат на медиация споразумения, държавите-членки следва да насърчават по всякакви начини, които считат за подходящи, обучението на медиатори и въвеждането на ефективни механизми за контрол върху качеството на предоставяните услуги по медиация.
- (17) Държавите-членки следва да определят такива механизми, които може да включват прибягване до пазарно ориентирани решения, и от тях не следва да се изисква да предоставят финансиране за тази цел. Механизмите следва да са насочени към запазване на гъвкавостта на процедурата по медиация и автономията на волята на страните и към гарантиране, че медиацията се осъществява по ефективен, безпристрастен и компетентен начин. Медиаторите следва да бъдат уведомени за съществуването на Европейски кодекс за поведение на медиатори, който също така следва да бъде на разположение на обществеността чрез Интернет.
- (18) В областта на защита на потребителите Комисията прие препоръка⁽¹⁾ за установяването на минимални критерии за качество, което извънсъдебни органи, участващи в уреждане на потребителски спорове по взаимно съгласие, следва да предлагат на своите клиенти. Медиаторите и организациите, които попадат в приложното поле на препоръката, следва да бъдат насърчавани да спазват нейните принципи. За да се улесни разпространението на информацията относно тези органи, Комисията следва да създаде база данни на извънсъдебните процедури, за които държавите-членки считат, че отговарят на принципите на тази препоръка.
- (19) Медиацията не следва да се разглежда като по-неефективна алтернатива на съдебното производство поради обстоятелството, че спазването на постигнатите в резултат на медиация споразумения ще зависи от добрата воля на страните. Поради това държавите-членки следва да гарантират на страните по постигнато в резултат на медиация писмено споразумение, че на съдържанието му може да се придаде изпълнителна сила. Държава-членка следва да може да откаже да придаде изпълнителна сила на споразумение единствено когато съдържанието противоречи на нейното законодателство, включително нейното международно частно право, или нейното законодателство не предвижда изпълнителна сила на съдържанието на конкретното споразумение. Такъв би могъл да бъде случаят, когато посоченото в споразумението задължение е неизпълнимо по своето естество.

(¹) Препоръка 2001/310/ЕО на Комисията от 4 април 2001 г. относно принципите за извънсъдебните органи, участващи в уреждането на потребителски спорове по взаимно съгласие (ОВ L 109, 19.4.2001 г., стр. 56).

- (20) Съдържанието на постигнато в резултат на медиация споразумение, на което е придадена изпълнителна сила в държава-членка, следва да бъде признато и обявено за изпълняемо в останалите държави-членки в съответствие с приложимото право на Общността или националното законодателство. Това може да се осъществи, например, въз основа на Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела⁽¹⁾ или Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност⁽²⁾.
- (21) Регламент (ЕО) № 2201/2003 изрично предвижда, че за да подлежат на изпълнение в друга държава-членка, споразуменията между страните трябва да подлежат на изпълнение в държавата-членка, в която са сключени. Следователно ако съдържанието на споразумение, постигнато в резултат на медиация по въпрос от семейното право, не подлежи на изпълнение в държавата-членка, където е сключено споразумението и където е подадена молбата за придаване на изпълнителна сила, настоящата директива не следва да насърчава страните да заобикалят законодателството на тази държава-членка, като постигнат придаване на изпълнителна сила на споразумението си в друга държава-членка.
- (22) Настоящата директива не следва да засяга правилата в държавите-членки относно изпълнението на споразуменията, постигнати в резултат на медиация.
- (23) Поверителността при процедура по медиация е особено важна и поради това настоящата директива следва да предвиди минимална степен на съвместимост на гражданскопроцесуалните норми по отношение на защитата на поверителния характер на медиацията в последващо гражданско или търговско съдебно производство или арбитраж.
- (24) С цел да се насърчи използването на медиация от страните, държавите-членки следва да гарантират, че нормите им относно давностните срокове не възпрепятстват страните да се обърнат към съд или към арбитраж, ако медиацията се окаже неуспешна. Държавите-членки следва да гарантират, че този резултат ще бъде постигнат, дори ако настоящата директива не хармонизира националните норми относно давностните срокове. Настоящата директива не следва да засяга разпоредби относно давностните срокове в международни споразумения, прилагани в държавите-членки, например в областта на транспортното законодателството.
- (25) Държавите-членки следва да насърчават информирането на обществеността относно начините за свързване с медиатори и организации, които предлагат услуги по медиация. Те следва също така да насърчават практикуващите юристи да информират клиентите си за възможността за медиация.
- (26) В съответствие с точка 34 от Междунституционалното споразумение за по-добро законотворчество⁽³⁾ държавите-членки се насърчават да изготвят за собствено ползване и в интерес на Общността свои таблици, които, доколкото е възможно, да илюстрират съответствието между настоящата директива и мерките за транспониране и да ги направят обществено достояние.
- (27) Настоящата директива цели да насърчи зачитането на основните права и взема предвид принципите, признати по-специално в Хартата на основните права на Европейския съюз.
- (28) Тъй като целта на настоящата директива не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите-членки и поради тази причина може да бъде постигната по-успешно на общностно равнище поради мащаба или последиците на предлаганото действие, Общността може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.
- (29) В съответствие с член 3 от Протокола относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия, приложен към Договора за Европейския съюз и Договора за създаване на Европейската общност, Обединеното кралство и Ирландия уведомиха за желанието си да участват в приемането и прилагането на настоящата директива.
- (30) В съответствие с членове 1 и 2 от Протокола относно позицията на Дания, приложен към Договора за Европейския съюз и Договора за създаване на Европейската общност, Дания не взема участие в приемането на настоящата директива, не е обвързвана с нея или с нейното прилагане.

(1) ОВ L 12, 16.1.2001 г., стр. 1. Регламент, последно изменен с Регламент (ЕО) № 1791/2006 (ОВ L 363, 20.12.2006 г., стр. 1).

(2) ОВ L 338, 23.12.2003 г., стр. 1. Регламент, изменен с Регламент (ЕО) № 2116/2004 (ОВ L 367, 14.12.2004 г., стр. 1).

(3) ОВ C 321, 31.12.2003 г., стр. 1.

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Цел и приложно поле

1. Целта на настоящата директива е да улесни достъпа до алтернативно разрешаване на спорове и да насърчи приятелското уреждане на спорове посредством насърчаване използването на медиация и осигуряване на балансирано съотношение между медиацията и съдебното производство.

2. Настоящата директива се прилага при презгранични спорове по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, с изключение на въпроси, свързани с права и задължения, с които страните не могат свободно да се разпоредят според съответното приложимо право. В частност, тя не обхваща данъчни, митнически или административни въпроси, нито отговорността на държавата за действия или бездействия при упражняването на държавна власт („*acta iure imperii*“).

3. В настоящата директива понятието „държава-членка“ означава държавите-членки с изключение на Дания.

Член 2

Презгранични спорове

1. За целите на настоящата директива презграничен спор е спорът, при който поне една от страните е с местоживееие или обичайно местопребиваване в държава-членка, различна от държавата-членка на местоживееие или обичайно местопребиваване на която и да е от другите страни към датата, на която:

- а) страните се съгласяват да използват медиация след възникването на спора;
- б) медиацията е разпоредена от съд;
- в) съгласно националното законодателство възниква задължение да се използва медиация; или
- г) към страните е отправена покана по смисъла на член 5.

2. Независимо от параграф 1, за целите на членове 7 и 8 презграничен е и този спор, при който след медиация между страните започва съдебно производство или арбитраж в държава-членка, различна от тази, в която страните са имали местоживееие или обичайно местопребиваване към датата, посочена в параграф 1, букви а), б) или в).

3. За целите на параграфи 1 и 2 местоживееенето се определя в съответствие с членове 59 и 60 от Регламент (ЕО) № 44/2001.

Член 3

Определения

За целите на настоящата директива се използват следните определения:

а) „медиация“ означава структурирана процедура, независимо от нейното наименование или начина на позоваване, при която две или повече спорещи страни се опитват сами, на доброволни начала, да постигнат споразумение за разрешаване на спора между тях с помощта на медиатор. Тази процедура може да бъде започната от страните, предложена или разпоредена от съд, или предвидена от законодателството на държава-членка.

Понятието включва медиация, осъществявана от съдия, който не участва в съдебно производство, отнасящо се до въпросния спор. То изключва опитите от страна на сезирания съд или съдия да разреши спор в хода на съдебно производство по този спор.

б) „медиатор“ означава трето лице, което е помолено да осъществи медиация по ефективен, безпристрастен и компетентен начин, независимо от наименованието или професията на това трето лице в съответната държава-членка и от начина, по който третото лице е посочено или от него е поискано да осъществи медиация.

Член 4

Гарантиране на качеството на медиацията

1. Държавите-членки насърчават по всякакви начини, които считат за подходящи, разработването и спазването на доброволни кодекси за поведение от медиаторите и организациите, предоставящи услуги по медиация, както и на други механизми за ефективен контрол на качеството във връзка с предоставянето на услуги по медиация.

2. Държавите-членки насърчават първоначалното и допълнителното обучение на медиатори с цел да се гарантира, че медиацията се осъществява по ефективен, безпристрастен и компетентен начин по отношение на страните.

Член 5

Насочване към медиация

1. Съдът, сезиран с делото, може, ако е уместно и като отчита всички обстоятелства по делото, да прикани страните да използват медиация за уреждане на спора. Съдът може също така да прикани страните да присъстват на информационна среща относно използването на медиацията, ако такива срещи се провеждат и са лесно достъпни.

2. Настоящата директива не засяга разпоредбите на националното законодателство, съгласно които медиацията е задължителна или подлежи на стимули или санкции, преди или след започване на съдебното производство, при условие че съответното законодателство не възпрепятства страните да упражняват правото си на достъп до съдебната система.

Член 6

Изпълняемост на споразумения, постигнати чрез медиация

1. Държавите-членки гарантират възможността страните или една от страните, с изричното съгласие на останалите, да поискат да се придаде изпълнителна сила на съдържанието на постигнато в резултат на медиация писмено споразумение. На съдържанието на такова споразумение се придава изпълнителна сила, освен ако съдържанието на споразумението не противоречи на законодателството на държавата-членка, в която е направено искането, или законодателството на същата държава-членка не предвижда неговата изпълняемост.

2. На съдържанието на споразумението може да се придаде изпълнителна сила от съд или друг компетентен орган посредством съдебно решение или друг акт, съставен или заверен от лице, натоварено от държавата с такива функции, в съответствие със законодателството на държавата-членка, в която е направено искането.

3. Държавите-членки уведомяват Комисията за съдилищата или другите органи, компетентни да приемат молби съгласно параграфи 1 и 2.

4. Някоя от разпоредбите в настоящия член не засяга приложимите норми за признаване и изпълнение в друга държава-членка на споразумение, на което е придадена изпълнителна сила в съответствие с параграф 1.

Член 7

Поверителен характер на медиацията

1. Предвид обстоятелството, че медиацията следва да се провежда при условията на поверителност, държавите-членки гарантират, че освен ако страните не са договорили друго, нито медиаторите, нито лицата, участващи в провеждането на процедурата по медиация, са длъжни да дават свидетелски показания в хода на граждански и търговски съдебни производства или арбитраж относно информация, произтичаща или свързана с процедура по медиация, освен:

а) когато това е необходимо поради първостепенни съображения, свързани с обществения ред на съответната държава-членка, по-специално когато трябва да се осигури

закрилата на интересите на деца или да се предотврати посегателство над физическата или психическа неприкосновеност на определено лице; или

б) когато разкриването на съдържанието на споразумението, постигнато в резултат на медиация, е необходимо за прилагането или изпълнението на същото споразумение.

2. Някоя от разпоредбите на параграф 1 не възпрепятства държавите-членки да прилагат по-строги мерки за защита на поверителния характер на медиацията.

Член 8

Последици от медиацията за давностните срокове

1. Държавите-членки гарантират, че страните, които избират медиацията в опит да разрешат спор, няма да бъдат възпрепятствани впоследствие да образуват съдебно производство или арбитраж във връзка със същия спор поради изтичането на давностни срокове в хода на процедурата по медиация.

2. Параграф 1 не засяга разпоредби относно давностните срокове в международни споразумения, по които държавите-членки са страни.

Член 9

Информация за обществеността

Държавите-членки насърчават по всякакви начини, които считат за подходящи, и по-специално чрез Интернет, информирането на обществеността относно начините за свързване с медиатори и организации, предоставящи услуги по медиация.

Член 10

Информация за компетентни съдилища и органи

Комисията осигурява по всякакви подходящи начини обществен достъп до информацията за компетентните съдилища или органи, която държавите-членки съобщават съгласно член 6, параграф 3.

Член 11

Преразглеждане

Не по-късно от 21 май 2016 г., Комисията представя на Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет доклад относно прилагането на настоящата директива. Докладът следва да разглежда развитието на медиацията в рамките на Европейския съюз и въздействието на настоящата директива в държавите-членки. При необходимост докладът се съпровожда от предложения за изменение на настоящата директива.

*Член 12***Транспониране**

1. Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, преди 21 май 2011 г., с изключение на член 10, за който срокът е 21 ноември 2010 г. най-късно. Те незабавно информират Комисията за това.

Когато държавите-членки приемат тези мерки, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условията и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

2. Държавите-членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

*Член 13***Влизане в сила**

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

*Член 14***Адресати**

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставено в Страсбург на 21 май 2008 година.

За Европейския парламент

Председател

H.-G. PÖTTERING

За Съвета

Председател

J. LENARČIČ